

Klima- og miljødepartementet
Einar Holtane
E-post: postmottak@kld.dep.no
Adresse: P.B. 8013 Dep, 0030 Oslo

Ålesund, 14.06.2018

HØRINGSSVAR TIL NY FORSKRIFT OM MYNDIGHET MV ETTER KULTURMINNELOVEN OG OVERFØRING AV ANDRE OPPGAVER

Det vises til høringsbrev fra Klima- og miljødepartementet høringsnotat datert 21.03.2018 med vedlagt forslag til ny forskrift om myndighet mv etter kulturminneloven og overføring av andre oppgaver i forbindelse med regionreformen.

Vi har som utgangspunktet at kulturminneforvaltningen ikke kan lykkes uten godt samspill mellom kommunene, fylkene og staten. Vi antar det er sannsynlig at overføring av oppgaver vil bidra til å øke kompetansen på feltet i fylkeskommunen, og styrke det regionale nivåets rolle som samfunnsutvikler. Det er likevel viktig for oss å understreke at Riksantikvarens funksjon i regionreformen ikke må svekkes, men tvert imot videreutvikles som viktig nasjonal aktør. Vi mener at staten bør fortsette å bidra til å sikre nasjonal museumspolitik, og å styrke den faglige utviklingen i museene slik at museene kan fylle sin samfunnsrolle best mulig. Den største garantisten for dette i denne sammenheng, er antakeligvis Riksantikvaren.

Den grunnleggende ideen om at fysisk nærhet mellom kulturminne og vedtaksmyndighet og kortere, forenklede administrative linjer mellom aktører, er positiv. Det er likevel ikke noen garanti for at resultat vil bli en mer oversiktlig og helhetlig kulturminneforvaltning. Det er sannsynligvis forskjell i størrelse og kompetanse mellom regionene.

Forslaget ser dessuten ut til å medføre en kostbar reform hvor en større del av kostnadene vil gå til å videreutvikle kompetansen i fylkene, uten at reformen garanterer at kompetansen vil utvikles tilstrekkelig i samtlige fylker. I et slikt perspektiv er det en bekymring at denne prosessen kan føre til at både kulturminnene og publikum kan stå svekket igjen. Vi ser det derfor som svært positivt at det er et mål at Riksantikvarens myndighet skal spisses og at deres ansvarsområde i flere paragrafer i Kulturminneloven videreføres eller utvides. Vi observerer likevel bare én ny kategori av kulturminner som er foreslått i denne forskriften: «*kulturminner av særlig stor nasjonal verdi*».

Siden planbehandling og næringsutvikling er prioriteter i regional forvaltning, og fylkeskommunene har myndighet over dispensasjon fra fredning, er vi bekymret for at oppgaveoverføring kan innebære potensielle konflikter mellom utviklingsstrategier og kulturminnenes behandling. Overføring av nye oppgaver til fylkeskommunene kan føre til forskjellige negative konsekvenser for kulturminner, forvaltningsmuseers og andre museers oppgaver. Det er i dette perspektivet viktig at faglige ekspertise innen forvaltning, forskning og

formidling av kulturminner som ligger i forvaltningsmuseene ikke må svekkes som følge av reformen.

Forslaget foreslår at Riksantikvaren skal beholde ansvar for en serie kulturminneområder av særskilt stor nasjonal verdi. En slik liste er ikke uten problemer. Kriterier virker uklare og vi vil mene at det er viktig at disse diskuteres grundigere. Norges Museumsforbund har i sin saksforberedelse til høringen gjort museene oppmerksom på områder som krever klargjøring, og vi stiller oss bak deres synspunkter. Det er: Kriterium (a) er forvirrende i forhold til spørsmålet hva er det som er «viktigste» i Norges historien til å få spesiell status av «særlig stor verdi». Kriterium (b) bør mer diskuteres i sammenheng med demokratiske postulater og globale trender. Det er ikke tydelig sagt hvilken av disse kriteriene skal brukes til å definere *kulturmiljøer*. Og hvilket forhold har kriterium (c) i forbindelse med norske kulturminner med verdensarvstatus?

Det står videre i forskriften at tre middelalderbyer skal settes på listen over Riksantikvarens myndighet: Oslo, Trondheim og Tønsberg, mens fire andre skal være under regional myndighet: Hamar, Sarpsborg, Skien og Stavanger. Til slutt står det at «*på sikt bør alle middelalderbyene overføres til fylkeskommunene*». Sett fra vårt standpunkt er det mer enn middelalderbyer som har nasjonal interesse, og der Riksantikvaren bør ha permanent ansvar. Samtidig mener vi det må være klart at også fylkeskommuner må ivareta internasjonalt og nasjonalt ansvar. Vi vil likevel først og fremst her fokusere på Riksantikvaren, og mener det vil være meningsfylt i de ovenfor nevnte kriterier, å velge kriterier som refererer til eksepsjonelle verk fra en epoke, eller som posisjonerer Norge med verk på den internasjonale arena. I slikt tilfelle må det avklares at det ikke bare kan gjelde kulturminner som allerede står eller har potensial til å bli satt på UNESCO verdensarvliste.

Vi tenker naturlig nok først og fremst på jugendstil bymiljøer som finnes i Ålesund, Trondheim, Haugesund, Notodden. De representerer et kildemateriale som forutsetter detaljert kunnskap og forståelse av en internasjonalt interessant og veldig blomstrende epoke fra ca 1890 til ca 1920, en periode da Norge var i ferd med å finne sin selvstendighet. I disse byene finnes grupper av separate eller tilkoblede bygninger som, på grunn av deres arkitektur, homogenitet eller deres plass i landskapet, har stor verdi, og vi vil mene nasjonal verdi. For eksempel har Ålesund en viktig posisjon på den internasjonale listen over jugendstilbyer og er bl.a. derfor i ferd med å utvikle seg som viktig for Norges reiseliv. Vi stilles derfor spørsmål ved utvikling og utvelgelse av kriterier til kulturmiljøer og byer som skal få status av *særlig nasjonal verdi*.

Når det gjelder overføring av oppgaver i tilknytning til tilskuddsforvaltning fra Riksantikvar til fylkeskommune, antar vi at det som i dag vil foreligge gode ankemuligheter.

Med vennlig hilsen

Gro Kraft

Direktør

Zorica Tomahovic

Konservator